

Nekaj ekonomskih razmišljanj o Direktivi 2014/104/EU

Dr. Aljoša Feldin

Ekonomska fakulteta Ljubljana

Slovenski dan varstva konkurence

Ljubljana, 22.9.2016

Vozni red

- Od kod izvira škoda, ki jo karteli povzročajo? Višina?
 - **točki (43) in (44) preambule**
 - **poglavje V, člen 17**
- Koliko škode je žrtev kartelnega delovanja res utrpela in koliko je je prenesla na druge člene vrednostne verige opazovane panoge?
 - ***pass-on* učinek**
 - **učinek izgubljene prodaje**
 - **točke (39) – (42) in (45) – (48) iz preambule**
 - **poglavje IV, členi 12 – 16**
- Nekaj dodatnih vprašanj/opazk.

Izvor in skupna višina škode

- Družbena blaginja
 - **Povezava med ceno proizvoda/storitve in obsegom prodaje**
 - **Potrošniški presežek**
 - **Proizvajalčev presežek**
 - **Prelivanje presežkov od potrošnikov k proizvajalcem**
 - **Mrtva izguba**
- Empirične ocene
 - **Funkcije povpraševanja in ponudbe**
 - **Upoštevanje različnih ravni v vrednostni verigi?**

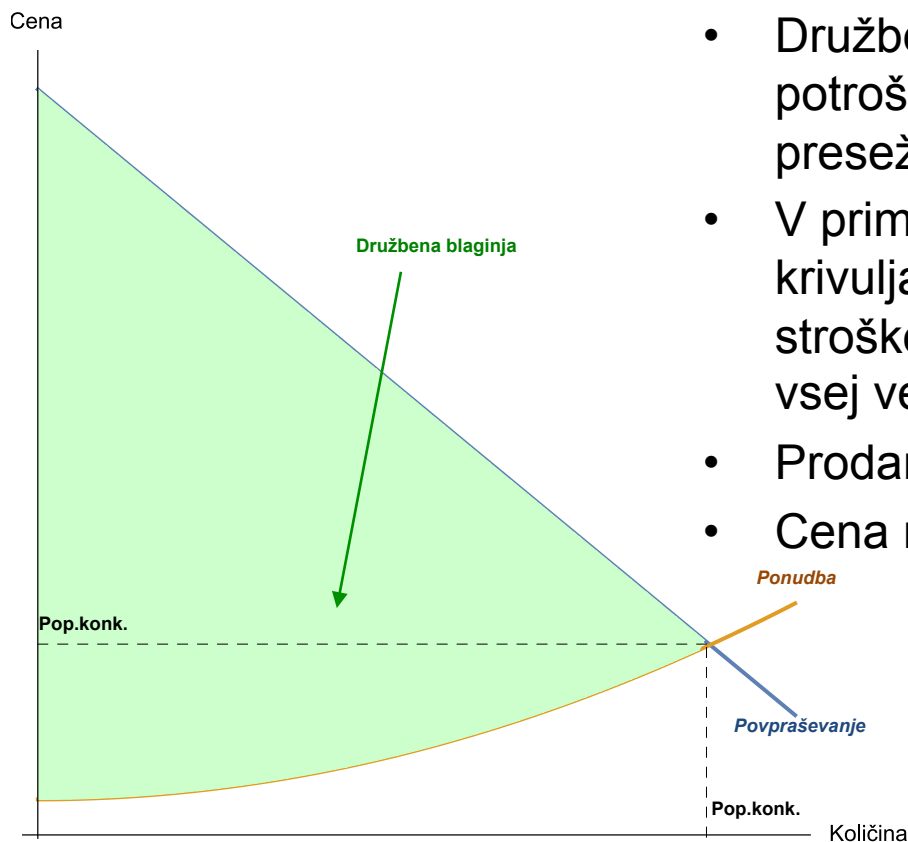

Ideal – popolna konkurenca

Primer: panoga z eno samo ravnijo proizvodnje in prodaje končnim kupcem.

Družbena blaginja je maksimirana

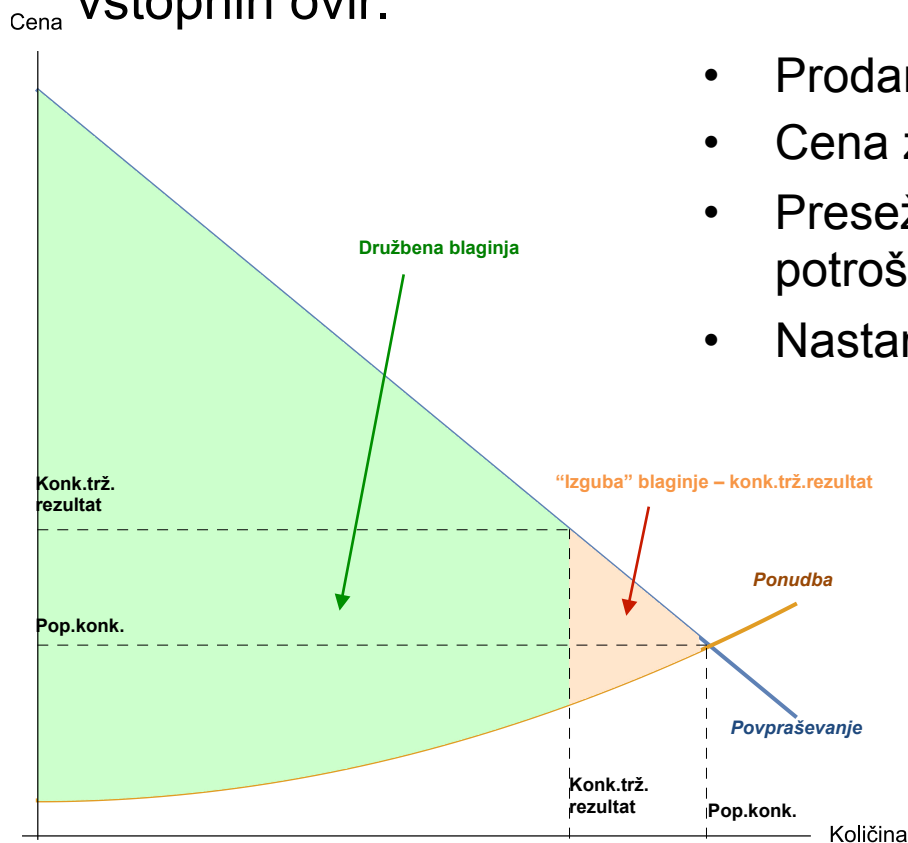
- Družbena blaginja je vsota potrošniških in proizvajalčevih presežkov
- V primeru daljše vertikalne verige krivulja ponudbe odseva celotno stroškovno strukturo panoge po vsej vertikali.
- Prodana količina najvišja
- Cena najnižja

Konkurenčni tržni rezultat

70
1946

“Izguba” v blaginji, ki izvira iz narave panoge – iz strukturnih vstopnih ovir.

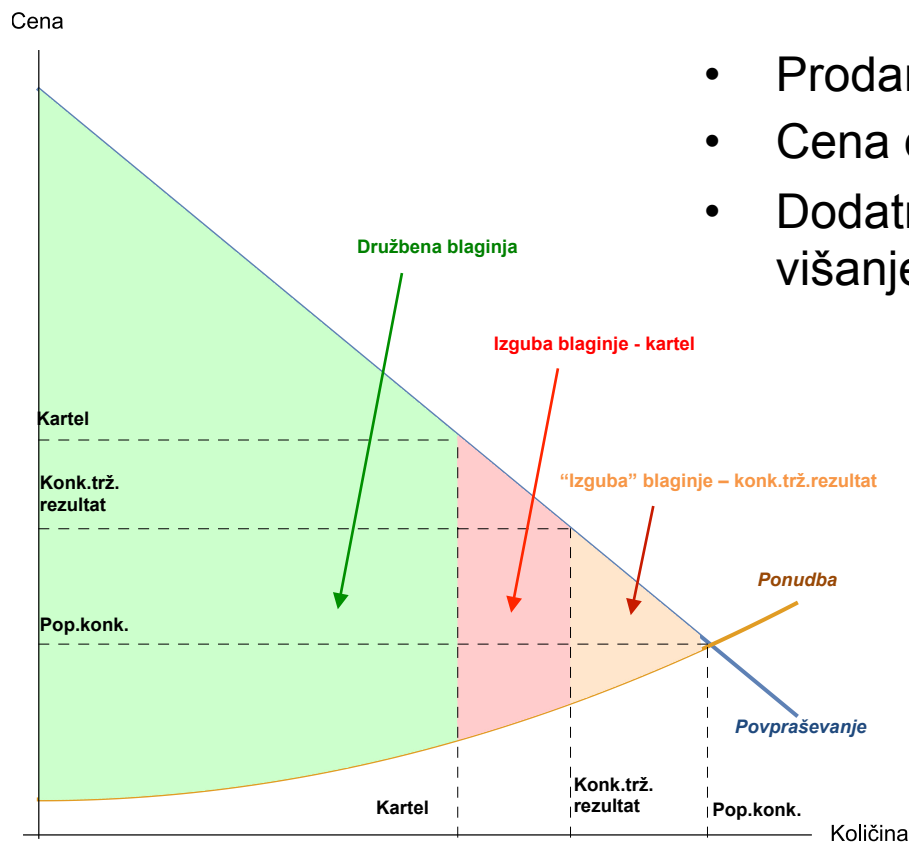

- Prodana količina se zniža
- Cena zraste
- Presežki se selijo od potrošnikov k proizvajalcem
- Nastanek “mrtve izgube”

Kartel

70
1946

Dodatno – “neupravičeno” znižanje blaginje

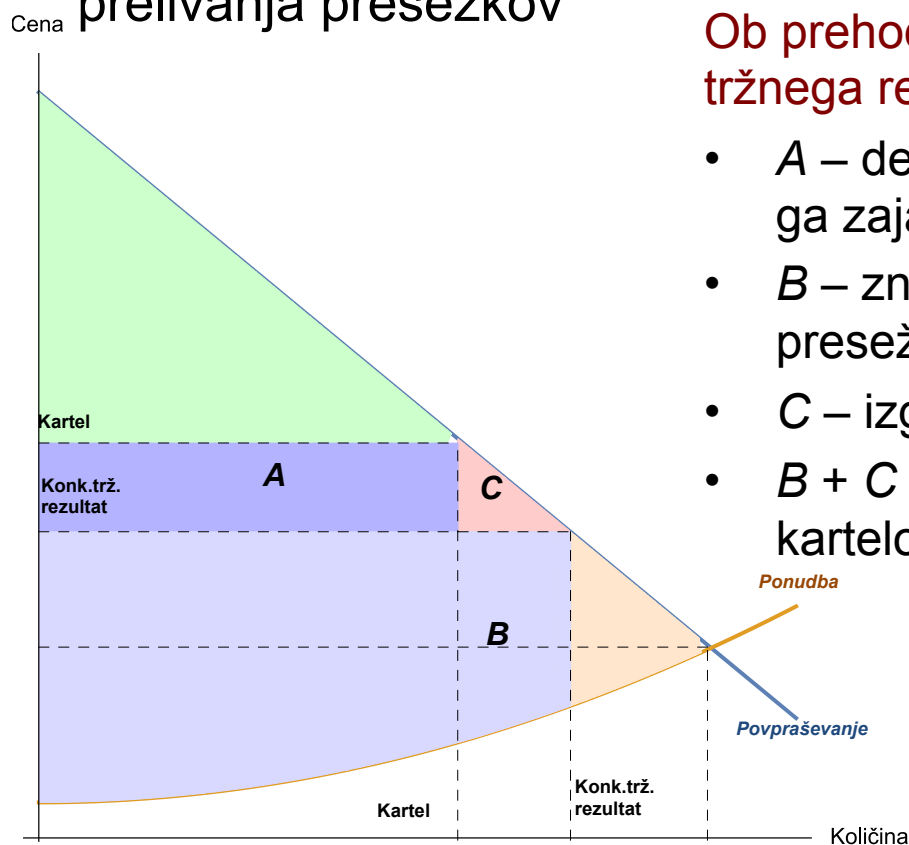

- Prodana količina dodatno pade
- Cena dodatno zraste
- Dodatno prelivanje presežkov in višanje mrtve izgube

Škoda

70
1946

Škoda zaradi nižjega obsega trgovanja in “škoda” zaradi prelivanja presežkov

Ob prehodu od konkurenčnega tržnega rezultata v kartel, nastanejo:

- *A* – del potrošniškega presežka, ki ga zajame kartel
- *B* – znižanje proizvajalčevega presežka
- *C* – izguba potrošniškega presežka
- *B + C* – mrtva izguba povzročena s kartelom

Zakaj je to pomembno?

O predstavljenih konceptih in vprašanjih v 3. poglavju dela I govori tudi dokument številnih soavtorjev predstavljen na spletnih straneh EK: *Making antitrust damages actions more effective in the EU: welfare impact and potential scenarios, FINAL REPORT, 21.12.2007*

- EU: odkritih kartelov 15%, neupravičeni dvigi cen za potrošnike s strani odkritih kartelov v povprečju za 25%.
- Kazni članom kartelov s strani organov za varovanje konkurence med 20% in 70% dejanske škode potrošnikom.
- Po konzervativnih ocenah: med 2002 in 2007 v EU izgubljenih €14,9 mrd (mrtva izguba), od potrošnikov k članom kartelov pa prelitih nadaljnjih €29,7 mrd.
- Zasebna pobuda v iskanju odškodnin naj bi prinesla dodatno učinkovitost v reševanju tega problema.

MOTIVACIJA ZA DIREKTIVO JE TOREJ OČITNA.

Pass-on in kje škoda res nastaja?

70
1946

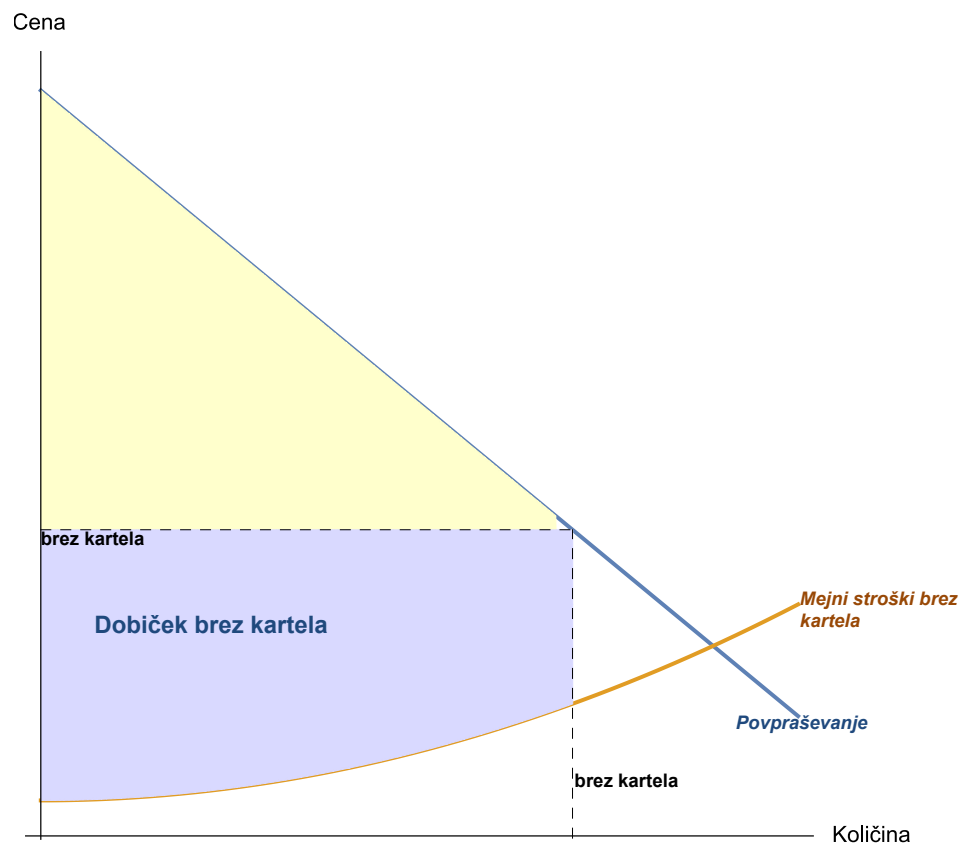
- Kartel dviguje stroške tožniku (w_2) (neposrednemu kupcu), vendar ta vsaj del teh stroškov prevali na svoje kupce (p).
 - Ko raste w_2 , ji vsaj delno sledi tudi p .
- Kako izrazit je ta *pass-on učinek*, je odvisno od tržne strukture na maloprodajnem trgu.
- Višji pass-on – bolj izrazit padeč prodaje na maloprodajnem trgu (posredni kupci).
- Kaj če je “kartelno” delovanje podjetij na drugi ravni, odgovor na kartelno delovanje dobaviteljev s prve ravni?
- Kdo točno je odgovoren za škodo in kdo je upravičen do odškodnine?

Iskanje odgovorov je zelo zahtevno.

Med ravni 2 in končnim kupcem – brez kartela na ravni 2

70
1946

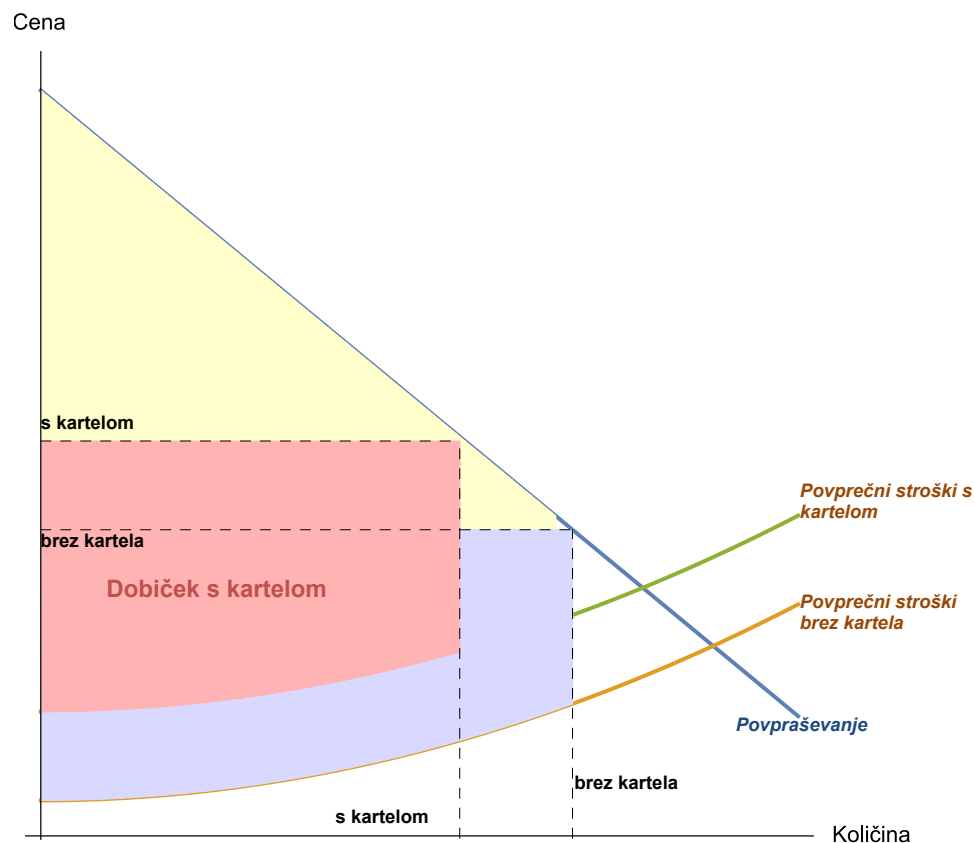
Konkurenčni rezultat na ravni 2 → raven 3 → maloprodajni trg

Med ravni 2 in končnim kupcem – s kartelom na ravni 2

70
1946

Kartelni dogovor na ravni 2 → raven 3 → maloprodajni trg

V praksi?

70
1946

Kateri je pravi konkurenčni tržni rezultat v panogi?

- Malo verjetno, da imamo dostop do nasprotnega scenarija (counterfactual) – referenčne tržne strukture, s katero bi primerjali potencialni kartelni rezultat.
- Tudi, če bi nasprotni scenarij obstajal, **kako vemo, da gre za “pravi” konkurenčni tržni rezultat?**
 - **Odprta vrata arbitrarnosti**
- Izdelava in kalibracija ekonomskih modelov – simulacij:
 - **Predpostavke**
 - **Podatki (povpraševanje, stroškovna struktura podjetij → ponudba)**
 - **Vloga organov varovanja konkurence**
 - **Stroški vs možnosti za uspeh tožbe**
- S koliko soodvisnimi trgi v verigi imamo opravka?

Nekaj moraliziranja 😊

70
1946

- Zakaj je dobiček enega člana v verigi bolj pomemben od dobička drugega člana?
- Ali bo tožnik samoiniciativno kompenziral nižje ležeče kupce na katere je pretil stroške, ki mu jih je povzročil kartel?
- Ali lahko v verigi vrednosti nižje ležeči monopolist toži člane višje ležečega kartela?

“Naključne” dodatne opazke

Poglavje III, člen 9: Učinek nacionalnih odločb

- Kaj če take odločbe ni (možne anomalije)?
- Dostop do podatkov?

Člen 11: Solidarna odgovornost

- točka (37) preambule: “Sokršitelj, ki plača več, kot znaša njegov delež v škodi, bi moral imeti pravico zahtevati, da mu drugi sokršitelji povrnejo presežek prispevka. Določitev takšnega deleža kot relativne odgovornosti zadevnega kršitelja in relevantnih meril, kot so prihodki, tržni delež ali vloga v kartelu, ureja veljavno nacionalno pravo, ob upoštevanju načel učinkovitosti in enakovrednosti.”

Točka (38) in nekaj “izkrivljene” logike o *whistle-blower*-jih

Hvala za pozornost.

